

"וענית ואמרת" - בקול רם

מקרא ביכורים בקול רם כדי לכלול את הפירות שיצאו מגלותם במעמקי אדמה לגאולת צמיחתם

בפרשתנו פרשת כי תבוא דבר בעתו מה טוב להתבונן, על שתי מצוות הכלולות במצות ביכורים, מצוה אחת היא הבאת מנחת ביכורים לפני ה' בבית המקדש, כמו שכתוב (דברים כו-א):

"והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה, ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר ה' אלקיך נותן לך ושמת בטנא, והלכת אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם. ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו, הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו. ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלקיך". ופירש רש"י: "ולקח הכהן הטנא מידך, להניף אותו. כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף".

המצוה השניה היא "מקרא ביכורים", שצריך בעל השדה לקרוא בשעת הבאת ביכורים הפסוקים הללו (שם ה):

"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך, ארמי אובד אבי וירד מצרימה... וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה, ונצעק אל ה' אלקי אבותינו, וישמע ה' את קולנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו. ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה ובמורא גדול ובאותות ובמופתים, ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש, ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי ה', והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך".

בהשקפה הראשונה הדבר מפליא מאד, כי הן אמת שהמביא ביכורים מפירות ארץ ישראל צריך להודות לה', שנתן לנו ארץ זבת חלב ודבש לאכול מפריה ולשבוע מטובה, אולם לשם מה נצטווה לפרט את סדר קורות הדורות, הכלול מהחוט המשולש, שלשה שלבים במצבם של ישראל עד שנכנסו לארץ:

השלב הראשון הוא הירידה לגלות מצרים: "ארמי אובד אבי וירד מצרימה", והסבל הרב שסבלנו שם: "וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה". השלב השני הוא, היציאה והגאולה מגלות מצרים: "ויוציאנו ה' ממצרים ביד חזקה ובזרוע נטויה". השלב השלישי הוא הכניסה לארץ ישראל: "ויביאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש".

עוד ראוי להתבונן על מה שכתוב: "וענית ואמרת לפני ה' אלקיך". ופירש רש"י: "וענית לשון הרמת קול". וצריך ביאור מהו הענין שצריך לומר מקרא ביכורים בקול רם. זאת ועוד, מהו פירוש הכתוב: "וענית ואמרת", משמע שיש מישהו שקורא אליו, והוא עונה בקול רם את הפרשה של מקרא ביכורים, ובכך מי הוא זה שקורא אשר אליו הוא עונה.

שירת החיטים: ממעמקים קראתיך ה'

פתח דברינו יאיר לבאר הענין בזה בהקדם לבאר מה שמצינו בפרק שירה (פרק שלישי): "שיבולת חיטים אומרת (תהלים קל-א) שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'". ונראה לפרש הכוונה בזה בדרך הפשט, על פי מה שמצינו כי אחרי שחטא אדם הראשון בעץ הדעת נתקלה האדמה, כמו שכתוב (בראשית ג-ז): "ארורה האדמה בעבורך בעיצבון תאכלנה כל ימי חיך, וקוץ ודרדר תצמיח לך ואכלת את עשב השדה, בזיעת אפך תאכל לחם".

לכן כאשר זורע אדם חיטים באדמה, הרי הם מתפללים לה' ממעמקי האדמה, שהקוצים והדרדרים לא יצליחו למנוע את צמיחתן, ואחרי שזכו לצמוח ולצאת מבטן האדמה כעובר היוצא ממעי אמו, אומרת שיבולת החיטים שירה לה': "שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'", להודות לה' על שקיבל את קריאותיה כאשר עדיין היתה במעמקי האדמה, ומתפללת גם על העתיד:

"ה' שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני", שתזכה להשלים את צמיחתה כדי למלא את התפקיד שהטיל עליה הקב"ה להזין את בני העולם.

ויש להוסיף תבלין לבאר ענין זה ביתר שאת, על פי מה שמסופר על הצדקת המלומדת הרבנית מלכה ע"ה אשת כ"ק אדמו"ר מרן השר שלום מבעלזא זי"ע, שדרכה בקודש היתה לחלק בעצמה מזון לכל האורחים החסידים שבאו להסתופף בצל קדשו של בעלה. והנה פעם ראתה אחד מהחסידים שחטף את הברכה בלי כוונה, ואכל בשקיקה לשובע נפשו.

אמרה לו הרבנית תוכחת מוסר: התבונן נא כמה הרפתקאות עברו על החיטים מאז שנזרעו באדמה, עד שזכו להגיע על שלחנו של איש ישראל. אחרי שזורעים אותן באדמה הן מתפללות לה', שיוריד עליהן מן השמים גשמי ברכה כדי שיצליחו לנבוט ולצמוח. כשהן זוכות לפרוץ את חומת האדמה ולצאת לאוויר העולם, הן מתפללות לה' שלא ישלטו בהן התולעים ויאכלו אותן.

אחר כך הן מתפללות לה' מסבב כל הסיבות, שיזכו להגיע לבית של איש ישראל ירא שמים, שיטחן אותן לקמח טוב לאפיית לחם ושהלחם יצא ראוי לאכילה. פסגת שאיפתן היא שיברך על הלחם בכוונה ויתקן את כל ניצוצות הקדושה הטמונים בהן. הרבנית סיימה את תוכחתה לאותו חסיד: ראה נא ראה, כי אחרי כל התלאות והתפלות שעברו על גרעיני החיטים, עד שזכו סוף סוף שאפו מהם לחם שעלה על שלחן של יראי ה', והנה אתה בא וחוטף את הברכה בלי כוונה ומקלקל הכל...

הנה כי כן הרווחנו להבין השירה שאומרת שיבולת החיטים, אחרי שזכתה לצאת ממעמקי האדמה בזכות התפלה שהתפללה בהיותה במעמקי האדמה: "שיר המעלות ממעמקים

ישוב הפליאה: מהו הקשר בין: "ארמי אובד אבי וירד מצרימה... וירעו אותנו המצרים" למנחת ביכורים

**שירת החיטה: "ממעמקים קראתיך ה'",
ממעמקי האדמה היא מתפללת שתצמח ותצא לאוויר העולם**

הרבנית מלכה על המסע הקשה וההשתוקקות של הצמחים שאיש ישראל יברך עליהם בכוונה לתקנם

אריז"ל: הגשם הוא אור גדול שיורד מלמעלה, לסייע לניצוצי הקדושה של הצמחים לצאת מן העפר

מסבב הקב"ה שימכור החפץ או שיתנו לאיש אחר, שצריך להשתמש בו ולהעלות ניצוצי הקדושה השייכים לשורש נשמתו. ענין זה מבואר בספר "בעל שם טוב" (פרשת ויחי אות ה) בשם צוואת הריב"ש:

"זה כלל גדול שכל דבר שאדם לובש או אוכל או משתמש בכלי, הוא נהנה מהחיות שיש באותו הדבר, כי לולא אותו הרוחניות לא היה שום קיום לאותו דבר, ויש שם ניצוצות קדושות השייכים לשורש נשמתו, וזה טעם שיש אדם שהוא אוהב דבר זה ויש אדם ששונא דבר זה ואוהב דבר אחר.

וכשהוא משתמש באותו כלי, או אוכל מאכלים אפילו לצורך גופו, הוא מתקן הניצוצות, כי אחר כך הוא עובד באותו כח הבא לגופו מאותו מאכל או מלבוש או שאר דברים, בזה הכח עובד להשי"ת, נמצא שעל ידי זה הם מתוקנים. לכך פעמים יארע שכשכלה כבר לתקן כל הניצוצות שהיו באותו דבר השייכים לשורש נשמתו, אז לוקח ממנו השי"ת אותו הכלי, ונותן לאחר ששייכים הניצוצות שיש באותו הכלי לשורש אחר".

"רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף"

ואם בכל הדברים כך על אחת כמה וכמה בעיני אכילה ושתייה, כמו שפירש הבעש"ט הקדוש זי"ע (תהלים קז-ה): "רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף". כי מה שסיבב הקב"ה שבני אדם יהיו רעבים וצמאים ויצטרכו לאכול ולשתות, אף שבדאי לא יבצר ממנו יתברך לברוא האדם שלא יצטרך לאכול ולשתות. אבל הטעם לכך הוא: "נפשם בהם תתעטף", כי ניצוצי נפשו של אדם מתעטפים בתוך המאכלים והמשקאות שהאדם אוכל ושותה, ועל ידי שהוא אוכל ושותה אותם הוא מעלה אותם

רישא גירא, ונקל להבעלים להעלות גם הנשאר בדבר ההוא לשורשו באכילתו, ובשגם כי על ידי מצות הפרשה ונתינה לכהנים בעשותו מצות ה', שורה רוח קדושה על הדבר ההוא, והוא מסייע ותומך ביד הבעלים לאכלו לשם שמים ולהעלות הנשאר והנותר בו למעלה".

עבודת עליית ניצוצי קדושה מוטלת על כל אחד מישראל

כדי להבין דברי ה"ישמח משה" ביתר הרחבה, נקדים לבאר עבודת הקודש של בירורי ניצוצי הקדושה, אשר בדרך כלל הרבה מהמוני עם מתרחקים מזה באמרם: מה לו לאדם פשוט כמוני עם עבודה כל כך גדולה וקדושה, ששייכת רק לצדיקים נשגבים עובדי ה' שיש להם השגות גדולות בתורת הסוד והקבלה. אולם כאשר נתבונן בספרים הקדושים ובפרט בספרי הבעש"ט הקדוש ותלמידיו זי"ע, נראה שעל כגון דא שנינו במשנה (אבות פ"ב מט"ז): "לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה".

בא וראה מה שכתב ב"עבודת ישראל" (פרשת שלח ד"ה דבר אל בני ישראל) לפרש הפסוק (במדבר טו-כ): "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה".

"שלא יאמר האדם, הנה אנכי עדיין רך בשנים ויש עת לכל חפץ, כשאזקין אשוב לעבוד אותו יתברך בהגבהת הניצוצין קדישין, אבל עתה כתיב (קהלת יא-ט) שמח בחור בילדותך, ולזה אמר הכתוב לא כן, רק ראשית עריסותיכם תרימו תרומה, כי עיקר העבודה בימי הילדות והבחורות, כשהאדם שולט בכוחו והוא הראשית לקדש מנעוריו".

נפלאים הם דברי הבעל שם טוב הקדוש, כי לפעמים מסבב הקב"ה שיתגלגל לאדם חפץ פלוני כדי שישתמש בו לשם שמים, ועל ידי זה יברר ניצוצי הקדושה שהיו טמונים שם השייכים לשורש נשמתו, וכשכבר גמר לברר את חלקו

קראתיך ה', אדני שמעה בקולי תהינה אזניך קשובות לקול תחנוני - שתשמור עלי בדרך המפותלת מלאת הסכנות שאני צריכה לעבור, עד שאזכה שיאפו ממני לחם הראוי לעלות על שלחן איש ישראל, שיברך עלי בכוונה גדולה.

יומתק לבאר לפי זה מה שתיקנו חכמינו ז"ל לברך על הלחם: "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ", כי בכך לא רק שאנו מודים לה' על שנתן לנו לחם לאכול ולשבו. אלא זאת ועוד, כי בברכה זו אנו בבחינת שליחי ציבור לכל החיטים הכלולות בתוך הלחם, שיש להן השתוקקות גדולה לברך את ה', על שהוציאן מבטן האדמה ושמר עליהן בכל הדרך, עד שזכו לעלות כלחם על שלחן של איש ישראל, והרי אין להן יכולת לברך לה' בדיבור, לכן נעשים אנו להן לפה לברך גם במקומן: "המוציא לחם מן הארץ".

בתוך התרומה מתאספים מבחר ניצוצי קדושה משאר התבואה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר שתי המצוות של הבאת מנחת ביכורים ומקרא ביכורים על פי הקדמה יקרה ממשנתו הטהורה של ה"ישמח משה" (פרשת תרומה), אשר דיבר בקדשו לבאר הענין שצוה הקב"ה לתת תרומה לכהן ומעשר ללוי, והנה הדברים בלשון קדשו:

"והענין הוא כי בכל יש ניצוצי קדושה, וצריכים תיקון להעלותם ממדרגת דומם צומח חי למדרגת מדבר. והנה לא כל אדם יוכל לעמוד בסוד ה' לתקן בכוונת אכילה, ואלו הכהנים נתייחדו לשרתו, והלויים למטה מהם, כמו שנאמר (דברים יז-ט) ובאת אל הכהנים ואל הלויים וגו'. על כן צוה השי"ת להפריש התרומה לכהן, ומשגיח בחסדו יתברך שמו שמבחר הניצוץ יתעטף בזה, על כן נקרא ראשית כמו (עמוס ו-ז) וראשית שמנים ימשחו, ועל כן נחרץ עונש גדול לזר האוכלו שלא יתחלל קדושתו, ועל כן שם קדושה עליה, והניצוצות הקלים במעשר, ומהבהמה המנות לכהנים".

והוסיף שם ה"ישמח משה", כי מטעם זה נקראת ההפרשה לכהן בתואר "תרומה" שהיא מלשון הרמה, כי על ידי שהכהנים אוכלים אותה בקדושה ובטהרה, הרי הם מרימים את ניצוצות הקדושה למעלה לפני ה'. הוסיף על כך נכדו הגה"ק בעל "ייטב לב" (פרשת שלח) נקודה נפלאה:

"ואני אוסיף תבלין, כי על ידי שהכהנים ירימו המובחר והראשית שבו למעלה, כולא בתר

בקדושה ובטהרה, הרי הוא מתקן ומעלה את כל ניצוצי הקדושה שבכל השדה.

הקריאה על הביכורים לתת הודאה במקום הפרי

רחש לבי דבר טוב לבאר לפי זה מצות מקרא ביכורים, על פי מה שדרשו בגמרא (ברכות ט:), מקרא שכתוב (שמות יב-ל): "וינצלו את מצרים, אמר רבי אמי מלמד שעשאוהו כמוצודה שאין בה דגן, וריש לקיש אמר עשאוהו כמוצולה שאין בה דגים". ופירשו בספרים הקדושים שהרמז בזה על ניצוצי הקדושה שהוציאו ישראל ממצרים. ומקור הדבר בכתבי רבינו האריז"ל (פע"ח שער ק"ש פ"ג), כי מטעם זה נאסר על ישראל לחזור למצרים, כמו שכתוב (שמות יד-ג): "כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם". והנה לשון קדשו:

"גאולת מצרים היתה גאולה שלימה, כי אז וינצלו את מצרים, שעשאוהו כמוצולה שאין בה דגים, ולא נשאר בהם שום ניצוץ קדושה והיתה גאולת השכינה לגמרי, מה שאין כן בשום גאולה אחרת. וזהו הטעם לזכור יציאת מצרים יותר מכל שאר הגאולות, כי היא גאולה שלימה, אך האחרות צריכין עדיין תשלום, אמנם לעתיד לבוא תהיה גאולה שלימה יותר מגאולת מצרים, כי גאולת מצרים היתה פרטית, אבל לעתיד תהיה גאולה שלימה וכללית בכל העולם, כי אז לא ישאר שום ניצוץ קדושה בכל הגוים אשר הדיחנו שמה".

בדרך המלך נלך לבאר בזה מה שציונו הקב"ה לקיים מצות מקרא ביכורים בשעה שהוא מחזיק את הטנא בידיו כי כאשר נתבונן נראה שכל שלשת השלבים שאנו מזכירים במקרא ביכורים: הירידה לגלות מצרים, היציאה והגאולה ממצרים והכניסה לארץ ישראל, שייכים גם בפירות שמהם אנו מביאים ביכורים לה', כי גם הם עברו את שלשת השלבים הללו.

הא כיצד, השלב הראשון כנגד גלות מצרים הוא, כאשר נזרעו גרעיני הפירות במעמקי האדמה, שאז הם נמצאים במיצר האדמה שנתקלה בחטא עץ הדעת, והם מחכים בכיליון עינים לגשמי ברכה שירדו מן השמים, כדי שיוכלו לצמוח ולצאת מגלותם במעמקי האדמה. השלב השני של גאולתם כנגד הגאולה מגלות מצרים הוא, כאשר הקב"ה מוציא אותם ממעמקי האדמה לאוויר העולם. השלב השלישי כנגד כניסת ישראל לארץ ישראל הוא, כאשר אדם מביא את ראשית פרי האדמה ביכורים לה' בבית המקדש.

במקרא ביכורים אנו מזכירים גלות מצרים וגאולה, כי גם גרעיני המאכל עוברים דרך של גלות וגאולה

הצמחים במצר האדמה הם בבחינת גלות מצרים, וכאשר הם יוצאים לאוויר העולם הרי זה בבחינת גאולה

כמו שיצאו ישראל ממצרים בזכות צעקתם לה', כך מתגלים הצמחים בזכות תפלתם: "ממעמקים קראתיך ה'"

הקב"ה מסבב שיתאספו בפירות הביכורים מבחר ניצוצי הקדושה מכל השדה כדי שיאכלם הכהן ויתקנם

הדגן, נמצא כי זר שאוכל מהדגן לפני הפרשת תרומה, הרי הוא אוכל תרומה שהיא במיתה בידי שמים. אך באותו רגע שמפרישים תרומה מן הדגן אפילו רק חיטה אחת, מסתלקת קדושת התרומה מכל הדגן והיא חלה רק על חיטה זו שהופרשה לתרומה.

[והנה התוספות (שם ד"ה מה תרומה) הקשו על רש"י, לפי שיטתו מדוע אסורים הכהנים באכילת טבל, הלא אין עליהם איסור אכילת תרומה. וראה ב"אתון דאורייתא" להגאון הגדול רבי יוסף ענגל זצ"ל (כלל ב) שמיישב שיטת רש"י בדרך מרווחת, כי רק אחרי שכבר הפרישו תרומה מהטבל נתן הקב"ה את התרומה לכהנים אשר משלחן גבוה קא זכו, והרי זה דומה לחטאת ושלמים שרק אחרי זריקת הדם מותרים הכהנים לאכול מהם].

נמצינו למדים משיטת רש"י כי לפני הפרשת תרומה קדושת התרומה מפוזרת בכל החיטים, ואחרי ההפרשה מסתלקת הקדושה מכל הדגן וחלה רק על התרומה. ולפי דברי ה"ישמח משה" זכינו להבין שיטת רש"י גם בדרך פנימית, כי לפני הפרשת תרומה עדיין מפוזרים ניצוצי הקדושה בכל הדגן, לכן הוא אסור באכילה לזר כי אין בכח אדם פשוט להעלות ניצוצי הקדושה לשרשם, אבל אחרי שהפרישו ממנו תרומה לכהן, מסתלקים עיקר ניצוצי הקדושה מכל הדגן ומתאספים בתוך התרומה כדי שיוכל הכהן להעלותם.

מעתה הנה מה טוב ומה נעים לבאר לפי היסוד של ה"ישמח משה", מה שצוה הקב"ה להביא מנחת ביכורים לפני הכהן: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם". כי הקב"ה המסבב כל הסיבות מסבב כך שכל ניצוצות הקדושה מכל הפירות שבשדה, מתאספים בתוך הביכורים שמביאים לכהן בבית המקדש, ועל ידי שהכהן אוכל את הפירות במקום קדוש

מדומם וצומח וחי למדרגת מדבר, כמו שהביא בספר "בעל שם טוב" (פרשת יתרו אות כו):

"רעבים גם צמאים נפשם בהם תתעטף. פירוש בכאן סוד גדול ונורא, והוא למה ברא הקב"ה עניני מאכל ומשתה שאדם תאב להם לאכול ולשתות, והטעם, שהם ממש ניצוצי אדם הראשון שהם מתלבשים בדומם ובצומח ובחי ובמדבר, ויש להם חשק לדבק בקדושה... וכל אכילה ושתיה שאדם אוכל ושותה הוא ממש חלק ניצוצות שלו שהוא צריך לתקן. וזהו שאמר הכתוב רעבים גם צמאים, כשאדם רעב וצמא להם, למה זה, וזהו שאמר נפשם בהם תתעטף, בסוד גלות בלבושים זרים... וכל הדברים שהם משמשים לאדם הם ממש סוד הבנים שלו שהולכים בשביה".

הנה כי כן יתבאר היטב דברי ה"ישמח משה", כי באמת לא כל אחד נמצא תמיד במדרגה כזו לאכול בקדושה ובטהרה, שיזכה להעלות ניצוצי קדושה מתוך המאכלים שהוא אוכל. לכן צוה הקב"ה להפריש תרומה מן התבואה ויתננה לכהן העובד את ה', ומסבב הקב"ה שעיקר ניצוצי הקדושה מכל התבואה מתאספים בתוך התרומה, ומאחר שהכהן העובד את ה' אוכל התרומה בקדושה ובטהרה, הרי הוא מעלה עיקר ניצוצי הקדושה מכל התבואה, ועל ידי זה הכל הולך אחר העיקר ונמשכת קדושה גם על שאר התבואה, כדי לסייע שגם אדם פשוט יוכל להעלות שאר ניצוצי קדושה מכל התבואה.

סימוכין לדברי ה"ישמח משה" משיטת רש"י בענין איסור טבל

ונראה להביא סימוכין לרעיון הקדוש של ה"ישמח משה", משיטת רש"י (יבמות פו. ד"ה מה תרומה) כי מה שאסור לזר לאכול "טבל", שהוא דגן שלא הופרש ממנו תרומה, הוא משום שלפני הפרשת תרומה מעורבת קדושת התרומה בכל

עד שנכנסנו לארץ ישראל, כדי שיכוון לכלול בהודאתו זו גם את ניצוצי הקדושה שבפירות, שגם עליהם עבר כל מה שעבר עלינו.

על פי האמור יומתק להבין מה שכתוב: "וענית ואמרת", ופירש רש"י: "לשון הרמת קול". הביאור בזה, כי לרש"י היה קשה לשון "וענית" למי עונים, לכן פירש רש"י שהיא לשון "הרמת קול", כי המביא ביכורים צריך לומר הודאה גם עבור ניצוצי הקדושה שבתוך פירות הביכורים, שהם משתוקקים לומר שבח והודאה לפני הקב"ה, ועל כך אומר הפסוק: "וענית" לניצוצות הקדושה "ואמרת" בהרמת קול, כי אתה אומר מקרא ביכורים גם עבורם.

ועתה נפרט איך כל מה שנזכר במקרא ביכורים שייך גם אצל פירות השדה: "וענית ואמרת לפני ה' אלקיך, ארמי אובד אבי וירד מצרימה", והנה גם גרעיני הפירות ירדו בגלות מצרים במעמקי האדמה, על ידי לבן הארמי שהוא הנחש הקדמוני שהחטיא את אדם וחוה, כמבואר ב"שערי אורה" (שער העשירי): "והנה נחש הקדמוני הנמשך מכוח לבן הארמי, הטיל פגם בלבנה על ידי אדם הראשון". ומקור הדבר בזהר הקדוש (פרשת בהר קיא): כי יעקב אבינו הוציא את רחל ואת לאה: "מן לבן הארמי הנחש". ועל ידי זה נתקללה האדמה ומאז צריך הרבה עמל לסלק את הקוצים מן הכרם.

"וירעו אותנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה". וכן על גרעיני הפירות עוברים עינויים קשים, מצד כל מיני רוחות רעות הפועלות לקלקל את צמיחת הפירות. "ונצעק אל ה' אלקי אבותינו, וישמע ה' את קולנו, וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו". וכן גרעיני הפירות צועקים ממעמקי האדמה אל ה' בבחינת: "ממעמקים קראתיך ה'", שיזכו לצמוח ולצאת מאפילת האדמה לאור גדול.

"ויוציאונו ה' ממצרים ביד חזקה וזרוע נטויה ובמזרזא גדול ובאותות ובמופתים". כך מוציא הקב"ה את גרעיני הפירות מהגלות במעמקי האדמה, כאשר הם זוכים לצמוח ולצאת לאוויר העולם. "ויביאונו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש", וכן הפירות זוכים לבוא למקום קדוש לבית המקדש, "ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתתה לי ה', והנחתו לפני ה' אלקיך והשתחוית לפני ה' אלקיך".

ביאור דבריו הקדושים הוא, על פי הידוע כי על ידי שחטא אדם הראשון באכילת עץ הדעת טוב ורע, גרם שיתערבו טוב ורע בכל הבריאה דהיינו שנתערבו ניצוצות הקדושה עם הקליפות, ועבודת האדם בעולם הזה היא לברר את הטוב מן הרע ולהעלות את הניצוצות הקדושים מתוך הקליפות. אמנם לניצוצי הקדושה עצמם בהיותם שבויים בתוך הקליפות, קשה להם להשתחרר מתוך הקליפה בלא סיוע מלמעלה, והרי זה בבחינת (ברכות ה:): "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים".

וזהו שרמז החכם מכל אדם (קהלת ד-א): "ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם". הכוונה על ניצוצי הקדושה העשוקים בתוך הקליפות, אשר מורידים כנחל דמעה שיזכו להשתחרר מיד שוביהם ולחזור לקדושה, לכן הם צריכים לסיוע מלמעלה להוציאם מעמק הבכא, כמשל האדם הטובע בים שהוא צריך סיוע מאדם העומד בחוף למעלה מן הים שיושיט לו יד ויסייע לו לצאת מן המים.

הנה כי כן נשכיל להבין דברות קדשו של האריז"ל, כי עפר האדמה הוא בבחינת הקליפות הנמשלות לעפר כמו שכתוב (ישעיה סה-כה): "ונחש עפר לחמו", המונע מן הצמחים שטמונים בהם ניצוצי קדושה להשתחרר משביים בבטן האדמה. לכן מוריד הקב"ה מלמעלה גשם שהוא אור עליון המתלבש בתוך טיפות הגשמים, כדי לסייע לניצוצי הקדושה שהם הצמחים הטמונים במעמקי האדמה להתגלות ולצאת מן הקליפות.

האדם הוא שליח ציבור של הפירות להודות לה' על גאולתם

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין מה גדול מעשי ה' מאד עמקו מחשבותיו, שציונו לקיים מצות מקרא ביכורים בשעה שהוא מחזיק בידיו את הטנא עם פירות הביכורים בפסוקים הללו, כי כאשר אדם מביא מנחת ביכורים לה', אשר בפירות הללו התאספו ניצוצות הקדושה מכל פירות השדה, הרי הם אינם יכולים להודות לה' בדיבור, כי לא שייך אצלם דיבור ממש כי אם קול לפי בחינתם, לכן צוה הקב"ה על המביא ביכורים שיודה לה' על כל מה שעבר עלינו מגלות מצרים

והנה כאשר נתבונן עוד נראה, כי כמו שהוציא הקב"ה את ישראל מגלות מצרים בזכות צעקתם אל ה', כמו שכתוב (שמות ב-כג): "ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלקים מן העבודה, וישמע אלקים את נאקתם ויזכור אלקים את בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב". כן גרעיני החיטים בזכות צעקתם לה' במעמקי האדמה: "ממעמקים קראתיך ה'", מוציא אותם הקב"ה ממעמקי הגלות בבחינת גאולת מצרים.

הגשם הוא אור עליון המסייע לבירור ניצוצי קדושה

ועתה בא וראה עד היכן הדברים מגיעים, ממה שגילה רבינו האריז"ל ב"לקוטי תורה" [על הפסוק (תהלים פד-ז): "עוברי בעמק הבכא", הביאו הגה"ק החיד"א זצ"ל ב"דבש לפי" (מערכת ט סימן ה)], יסוד נפלא בענין ירידת הגשמים, כי גשם הוא אור גדול היורד מן השמים לסייע לבירור ניצוצי הקדושה על ידי הצמחים היוצאים מן הארץ, והנה הדברים בלשון קדשו:

"כיון שחטא אדם הראשון נשאר מעורבים הטוב ורע ונפלו ניצוצי הקדושה בקליפה, וכל מעשה המצוות וגם המיתה הכל הוא לצורך הביכורים הללו, ואחר שיושלם כל הבירור יבא משיח. וזהו ענין המטר היורד מלמעלה וגורם להוציא הצמחים, מי נתן הצמחים היוצאים מן העפר, הלא הם ניצוצי הקדושה אשר מעורבים תוך הקליפה ויוצאים לחוץ.

והנה ענין הבירור הוא, כי יורד אור עליון מהקדושה שלמעלה במטר, ואז הניצוצות של קדושה אשר בעמקי הקליפות עולים לקראת אור היורד, ומתדבקין ועולין ומתבררין. והנה המטר הוא אור עליון היורד מלמעלה שהם מייין דוכרין, וכנגדו עולים אלו המיין נוקבין שהם הניצוצות הנ"ל.

וזהו (ירושלמי תענית דף ד:): אין לך טיפה היורדת מלמעלה שאין כמה טיפים עולים מלמטה, משום שניצוצות אלו שהם מן הקדושה, והם אסורים בכבלי ברזל בעמקי הקליפות, הם מתאווים וחושקים לעלות אל מקורם, ואין לאל ידם עד שיהא להם סיוע מהעליונים, ואז עולים בחשק גדול טיפיים נגד טיפה אחת".

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com